ԵՐԱՊԱՆ

Տարեգրական Լուր

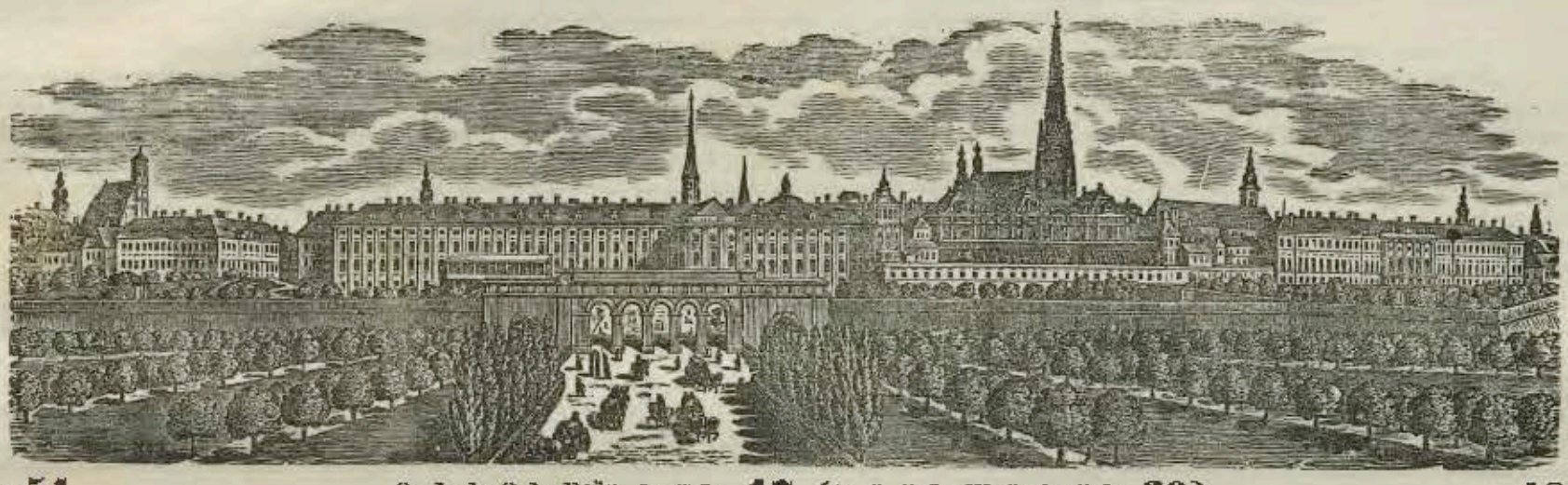

թիւ 51 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 17 (ՀՈՅԵՄԲԵՐԻ 29) 1850

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. Զորքը կը քաշուի։ Տերաւիճան խորհուրդ։ Խորհրդանոյշ թագուհւոյ պատրաստութիւնը։ — Լամպարտիան։ Վենետիկ։ Ալէքսոյէք։

ԳԱԼԼԻԱ. Ազգային ժողովին մէջ եղած բուռակռուութիւնները։

ԱՆԳԼԻԱ. Ռազմական կարգադրութիւն պահակագնդին համար։ Պր. Թոմպսոնին մեկնումը։ Ալիսեայք։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Օրմիցի խորհրդակցութիւնը։ — Պրուշ։ Խորհրդարանին դրութիւնը։ Պաշտանութեանց վերաբերեալ։ Փարիզ։ Թագաւորին՝ ուղղափառաց հետ ունեցած հանդիպումը։ — Հեսսէն-Գասսէլ ու Գրանդ-Դուքս։ Իրաց վիճակը։

ՀԻՍՈՒՍԻՈՅ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. Անգլիայի ուղղափառ եկեղեցւոյն վրայ։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ. Բուն Ռուսաստանի եւ Լեհաստանի մէջ, եղած մորտը կը վերցուի։ Կայսեր գահակալութեան 25ներորդ տարեդարձը։

ՀԵԼՍԻՆԳԻԱ. Ուղղափառաց դրութեան վիճակը։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. Եմիրա-էլ-ի մէկ հատուածը։ — Պասոնիա։ Ալպանացիները ըստ ընդհանրի կը դարձուին։

ՌԻՍՍԻԱՅԻ ԱԶԳԱՅԻՆ. Ռուսաստանի հատուածը։ (Շարունակութիւն։)

ԻՏԱԼԻԱՅԱՆ. Հրատարակութիւն։

ԻՍՊԱՆԻԱՅԱՆ ԱԼՊ. Ոյժերուն պատրաստութիւնը։ (Շարունակութիւն ու վերջ։)

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 16

Ինսբրուքի ու Պրուշի մէջ եղած վերջին խորհրդակցութիւնքէ՝ պատերազմի պատրաստութիւնն հարկաւորութիւնը վերցուելով, կայսրը հրամայեց հանեց որ բանակը նորէն քիշնաւ։ Ասոնց հրամանին գործադրութիւնը մարդիկ զարմանք իրենց տեղը պիտի՝ որ երթան, գնդերուն շրջագիծ վաշտերն իրենց առաջին վիճակը պիտի դառնան, սահմանապահ զորքը հայրենիքնին պիտի՝ որ իրենց։ Նոյնպէս հիւսիսային սահմանին վրայ ժողովուած բանակը տեղը թեան նեղոսի կողմերը պիտի՝ որ քաշուի։ Լակ արդէն սկսած զորաժողովը յառաջ պիտի երթայ, բայց այնչափ նոր զորք պիտի ժողովի՝ որչափ որ 1850ին դիմաց ունեցեր ապատոներուն տեղը լեցնելու հարկաւոր է։

— Այս մասերս տեսնուեցաւ խորհուրդը (conseil d'état) կազմուեցաւ վրայ է, այն որ կայսրը առաջ սահմանադրութեան մէջ կայ։ Կայսրն իր ձեռքովը գրուած նամակով մը Գիւակ-ը սեպուհը՝ նոյն խորհրդին գահերէց անուանեց։ Ամ խորհրդական անդամներուն պաշտօնն է՝ կայսեր գահին եւ դրածագիր իշխանութեան օգնական ըլլալ, եւ իրենցմէ ուզուած տեղն՝ իրենց կարծիքը յայտնել։

— Կ'ըսուի որ Շվարցենպերկի իշխանն ու Պրուշի Մանդպիէլ պաշտօնեան Տրմլտոյի խորհրդակցութեան բացուելուն անձամբ ներկայ պիտի՝ որ ըլլան։

— Պայտանէից կրոնին խորհրդանոյշը բանակը պատրաստութիւն կը տեսնուի։ Կ'ըսուի որ զաւաժողովները 1851ին Յունիսի մէջ պիտի բացուին։

ԼՈՒՍԻԱՆԻՍՈՒ ՕՐ ՎԱԽԵՏԻԿ. Միլանի վիճակագրեալ Թէմ-Ֆէ լրագիրը կ'ըսէ թէ ապրուստի տեղականալ Շվարցենպերկի իշխանը Վերոնայի եպիսկոպոսին հրամանատար կրուեցաւ։ Սկզբնապէս կոմսը Միլանի քաղաքապետութիւնն առաւ։ Եւ թնդանոթաձայն Ճիւլայ կոմսը ցինուորական հրամանատար եղաւ։ — Քանի մը լրագիրներ ըսին թէ Ռասեցքի սպարապետն ասկէ ետքը մշտապէս Վիեննա պիտի՝ որ կենայ։ Բայց ասոնց կարծիքներն

գրած թղթին նոյնով՝ սպարապետը շուտով Իտալիա պիտի դառնայ, որովհետեւ հիմակուան հիմանը պատերազմ բացուելուն վախը վերցաւ։ — Ալէքսանդրիայի լրագրերը կը ծանուցանեն թէ Ֆենտակեան դաւաւորներն շատերն իրենց ենկած վրանին առաջին մասն արդէն վճարեցին։

ԳԱԼԼԻԱ

ՓԱՐԻԶ, Դեկտեմբերի 5։ Ազգային ժողովին մէջ Գերմանիայի շրջմոլորութիւնները պատճառաւ՝ 40.000 հոգի զօրաժողով ընելու հարկաւոր եղած 8½ միլիոն ֆրանքին խնդրոյն վրայ խօսուեցաւ։ Եւ Պր. Ռէմիւզան յանձնաժողովական ժողովին մէջ արուած տեղեկութիւնը առաւ, որուն մէջ Գերմանիայի հիմակուան վիճակին վրայ խօսելէն ետքը, կ'ըսէ թէ պատերազմի վախը դեռ կայ եւ կրնայ դարձեալ սկսիլ, անոր համար հարկաւոր է որ Գաղղիան իր խաղաղասիրութիւնը պահելով՝ 40.000 զօրք ատրի վրայ հանէ եւ հիւսիսային ու արեւելեան սահմանները զօրացնէ։ բայց միանգամայն հասարակաւորութեան գործակիր իշխանութիւնն կը յանձնէ որ ամէն միջոցներն ի գործ դնէ Եւրոպայի խաղաղութիւնը պահելու։ Եւ պատերազմի տիպի չսալու համար կ'ուզուի որ ոմանք մը բանակ չկոչուի։ Այս խնդրոյն վրայ արտաքին գործոց պաշտօնեայ Պր. Լահիդ ալ բեմն եկաւ եւ խօսեցաւ։ Դվալցենպերկ իշխանն ու Պր. Մանդպիէլ Օրմիցի իրարու հետ խօսակցեցան եւ եղած խնդիրներուն վրայ մերկերնին միաբանեցան։ Պրուշի իշխանը նոյն որոշմունքներուն ընդունելու, եւ ասով՝ Գերմանիայի երկու մեծ տերութիւնին մէջ պատերազմի վախը փարատեցաւ։ Բայց դեռ շատ դժուարութիւններ կան, որոնք Գերմանիայի կարգաւորութեան խնդիրներէն յառաջ կու գան։ Անոր համար դրածագիր իշխանութիւնն իր ըրած պահանջմանցը վրայ կը պնդէ։ Դաղղիան պիտի՝ նայի որ Եւրոպայի հաւասարակշռութիւնն եւ Դաղղիայի շահուն ներքոյն չսալ՝ միշտ չեղոք կենայ։ բայց միանգամայն մի եւ նոյն ժամանակը որ Գերմանիան ներսէն պիտի կարգադրուի, հարկաւոր է որ Դաղղիայի հասարակապետութիւնն այնոքիսի վիճակի մէջ դանուի, որ ամէն դէպքերու համար պատրաստ ըլլայ։ Գերմանիայի տերութիւնները միաբան են որ Գերմանիան դաշնակցութիւնը ներսոյն։ Բայց միայն ասոնց պայմաններու մէջ երկու խնդիր կայ։ մէկ մը իրարանցիր տերութիւնն քանակացութիւնը՝ որուն մէջ Եւրոպայի տերութիւնները խառնուելու իրաւունք ունին։ երկրորդ Գերմանացոց միայն ներքին խնդիրներ։ ասոնց մէջ ոչ Դաղղիայի հասարակապետութիւնը եւ ոչ ալ տերութիւններ խառնուելու իրաւունք ունին։ Դրածագիր իշխանութիւնը ազգային ժողովին կը խնդրէ որ Եւրոպական իշխանութիւնը եւ կարգաւորութիւնը հաստատուն պահելու համար՝ իրեն միջոցներ տայ։ Եւ կը յուսայ որ ազգային ժողովը ոչ շիլաներ։ Պր. Բրակոն ասոր դէմ եւաս ըսելով, որ Գերմանիայի երկու մեծ տերութիւններն Օրմիցի դաշնիքը ստորագրելով՝ ոչ պատերազմի վախ չկայ։ Բա խնդրոյն վրայ երկու ժամ վիճելէն ետքը՝ Պր. Ռէմիւզատի առաջարկութիւնը 483 քուէով 201 քուէի դէմ ընդունուեցաւ։

— Լիւնուպի Պէյը, որն որ Գասսէլի եղած առանձնը Լուտ. Փիլիպոս իշխանաց տերութեան գրած էր, Ռեզգիայի իշխանուհոյն մահուան համար, Ընդհանուր ատաջրոյ կարգի գեսպան կը խաւրէ, Պարիսամ Ամալիա իշխանուհոյն յաւակցութեան համար մի ուղարկելու համար։

ԱՆԳԼԻԱ

Լոնտոն, Դեկտեմբերի 7։ Ռազմական կարգադրութեանց Դեկտեմբերի 24էն մինչեւ 28, անուանի ուղղափառ Լորտի մի գեղի տունն էր։ Դանա սովորական եւ պատարանուորոց խորհրդեան ուղղափառ անդամներն շատերը հոն գանուելուն, որպէս զի միաբան որոշում մ'ընեն, թէ հիմակուան ընդհանուր գրաքննութեան աստիճանն ինչ եղանակաւ պէտք է տանիլ։ Իբրեւ աս խորհրդեան որոշումն՝ Անդլիայի ուղղափառաց կողմանէ յայտնութիւն մը պիտի եղէ։ — Նոյն կարգադրութիւնքէ Վինտիսորի արքեպիսկոպոս՝ ամենայն Նստերլան հանդէպ Բաւարդի Ս։ Գէորգ եկեղեցւոյն մէջ մեծ փառաւորութեամբ կատարուեցաւ։ Մինչեւ հիմա կարգադրութեան դէմ եղած գրգռութիւնն աս գործողութեան առնելը չնչեցաւ, եւ եկեղեցւոյն մէջ ոչինչ խոչընդոտութիւն մէջ կին։ Եկեղեցական արարողութիւնները կատարուելէն ետքը՝ թագաւորական կոչումն դրաւոր գրուեցաւ եւ եպիսկոպոսական գաւազանը ձեռքը տրուեցաւ։ ասկէ ետքը արքեպիսկոպոսին սովորութիւնը տարուեցաւ, որուն շորս կողմն կղերը կեցած էր իր մատանին պագնելու համար։ Ասոնցմէ ետեւ ձայնաւոր պատարագ մատուցուեցաւ, եւ քահանայապետին կնոջակը կարգացուեցաւ, որուն ներկայ եղողներուն կարգինքը Վինտսորի արքեպիսկոպոսական իրաւասութիւնը կ'առնէր։ Հոնդիսութիւնն վերջը կարդինալը Վինտսորի արքեպիսկոպոսին դրաւոր գրուեցաւ եւ եպիսկոպոսական գաւազանը ձեռքը տրուեցաւ։ ասկէ ետքը արքեպիսկոպոսին սովորութիւնը տարուեցաւ, որուն շորս կողմն կղերը կեցած էր իր մատանին պագնելու համար։ Ասոնցմէ ետեւ ձայնաւոր պատարագ մատուցուեցաւ, եւ քահանայապետին կնոջակը կարգացուեցաւ, որուն ներկայ եղողներուն Ուսդրմէն կարդինալը Վինտսորի արքեպիսկոպոսական իրաւասութիւնը կ'առնէր։ Հոնդիսութիւնն վերջը կարդինալը հոն գանուող կղերին յորդոր մը խօսեցաւ, որուն մէջ իր ատաքելութիւնն պատասխանութիւնները յայտնեց։

— Ինչպէս լրագիրը՝ խորհրդանոցի անդամ՝ Պր. Ռոպարթին ու Լորտ Հ։ Ռասսէլ գրած մէկ նամակը կը հրատարակէ, որով՝ նոյն Լորտը սաստիկ կը յանդիմանէ որ կրոնի հաւասարութիւնն սկիզբը՝ դրին որ Անդլիայի ու վերջին ժամանակուան հրեաներն մեր Դիզ, Դիզենկ, Ալինկթն, Թիլ Նեսլի, Ճանչեցան ու պատուանշանին, հիմա ինչ իր բռնած ընթացքովը սաստիկ վատնդի մէջ կը ձգէ։ Ցանապան պատանութիւնց քաղաքական հաւասարութիւնն դէմ ճառելոյ բանները, կ'ըսէ Պր. Ռոպարթ, չէ թէ միայն անիրաւութիւն, այլ նաեւ մեծ քաղաքախոհութիւն չէ։ Հիմակուան Անգլիայի մէջ եղած գրգռութիւնն պատճառը չէ թէ կրօնասիրութիւն է, այլ կրօնամոլութիւնը (fanatisme)։ Քահանայապետին բրած կարգադրութիւններն ամենեւին վնասակար բաներ չեն, եւ դանոնք բռնութիւնով տարածելը՝ միայն անիրաւ չոփաւորութիւն մը կ'ըլլայ, չէ թէ ուղղափառ հաւատակից դրութիւն մէջ առնելն սաս-

ակ օրինապահութիւն կրնայ պատճառել։ Եւ թէ որ խորհրդանոցն ալ աս յուզմունք՝ ժողովրդեան մեծ մասէն եղած ըլլայուն համար իր հաւանութիւնը տայ, ի՞նչ պիտի՞ ըլլայ Իպանիա, ուր որ շատոր ուղղափառ ժողովուրդը, անմիջապէս իրենց քաղաքական հայրենակիցներուն հետ աս եղանակաւորելու պիտի՞ տարուին։

— Հանի մ՚օր յառաջ Հոլանդա շրջեան մը պարիզեցիներ մեծ ցնծութիւն եղաւ։ Ռանին տեսէն դատ նուիւ ջրակայ շէնքերը շատ փնտուեցան։ Մինչև հիմա ուներակներուն մէջէն 6 դի հանուեցան, եւ շատ կանուոց ու տղոց, որոնք վերաւորած ըլլալով՝ հիւանդոցները տարուած են, առողջանալուն քիչ յոյս կայ։

— Հիւսիսային Ամերիկայի կառավարութիւնը Անգլիայի կառավարութեան ծանուցագիր մը խրկեց, որուն մէջ Պիոնկի կառավարին վրայ տարուելք կ՚ընէ որ Անգլիայէն դարձ հանուելու դատապարտուած յանցաւորներուն՝ Գանիկանիա երթալու հրամանը կտար տայ։ Ես տարուելքը թերեւս եւ հիմ՝ ունի, բայց քիչ մը ուշ եղած է, վասն զի արդէն հիմա այսպիսի մարդիկներէն 3000 հոգի Գանիկանիա կը ղրկուին եւ հան ամէն տարի չորս թիւրն կ՚ընեն։

— Անգլիայի լրագիրները Լուդովիկոս Փիլիպպոսին կտակին վրայ աս տեղեկութիւնները կը հրատարակեն։ Գաղղիացոց հանդուցեալ թագաւորին կտակը՝ որով՝ անոր Սիկիլիայի, Անգլիայի ու Ամերիկայի մէջ ունեցած առապանները կը կարդացուի, աս օրերս բացուեցաւ։ Ընծանական ստացուածը 100,000 փունտ ոսկիներնի չափ է։ Ես կրտակով թագաւորը Բաղերոյ ունեցած աւանդ ու պարտէզը իր թագուհէյն կու տայ։ Նոյնպէս բոլոր շարժական ստացուածները։ Թագաւորդ այն մարհանակ եւորը աս տասնամեայ ինչ պիտի՞ բաժնուին, որոնցմէ երկուքը Նեմուրի դուքսը, մէկը Փարիզի կոմսն ու Շարտրի դուքսը պիտի՞ առնեն։ Մնացած 6 մասն ալ Թուլիրիայի (հանդուցեալ) թագուհին, Թուլենվիլի իշխանն, Օմալի դուքսը, Սալերնոյ-Գարոլիկ-Կոմպայի դքսուհին, Մոնթանսիէի դուքսն ու Գիրիգանոյ Աղիքսանդր Ալիւրգեմիրկի դուքսը պիտի՞ առնեն։ Կտակէն դատ թագաւորը պղտիկ թղթեակ մ՚ալ գրած է, որուն մէջ այսպէս կ՚ըսէ. Թէ որ աս կտակը գրողը ժամանակաւ Գաղղիայէն ելլէ, կամ իր ընտանութիւնը Անգլիա հասատաւ, ան ատեն Լոյսի դարատոր մէջի աղնիւրովը ինչպէս նաեւ Դրրոր եղած տուներ բաղարոմին Նեմուրի դքսին եւ իր ժառանգներուն պիտի՞ ըլլայ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Հանդիսաւոր խորհրդակցութեան պայմանները՝ որոնցմով Աւստրիայի ու Պրուշի պաշտօնեաներն իրարու հետ միարանեցան ու նորը իրենց կառավարութիւններն ալ ընդունելով հաստատեցին, հետեւեալ չորս յօդուածներուն մէջն են։

Ա. Աւստրիայի ու Պրուշի կառավարութիւնները կ՚ուզեն որ Հէսսէն-Գասսէլի ու Շլեսվիկ-Հոլշտայնի ինքնիշխանութիւնները վերջին ու որոշապէս կարգաւորութիւնը՝ գերմանական կառավարութեանց միաբանական վճռովն բլլայ։

Բ. Լոյսէս զի Գրանքֆուրդ պատգամաւոր ունեցող կառավարութիւններն ու մնացած գերմանական կառավարութիւնները միաբան գործակցութեան գան, քիչ ատենուան մէջ իրենց Գրանքֆուրդ պատգամաւոր ունեցող գերմանական գաշնակցութեան անդամներուն եւ թէ Պրուշի ու իր գաշնակցաց կողմանէ մէյմէկ գործակալ պիտի՞ նշանակեն, որոնք իրենց քով գալով՝ ամենուն քանները ճամբուն վրայ միաբանին։

Գ. Որպէսզի ամենուն համար ալ օգտակար է որ թէ Հէսսէն-Գասսէլի ու թէ Հոլշտայնի մէջ օրինաւոր ու գաշնակցութեան սկզբանցը հաստատուն եւ միանգամայն գաշնակցութեան պարագաները կարելի ընող միջակ մը հաստատուի, դարձեալ՝ որպէսզի Աւստրիա իր ուրիշ գաշնակից տերութեանց անուանքն Հէսսէն-Գասսէլ մտած ատեն Պրուշին ուղղած ապահովութեան նշանաւորութիւնները կատարելու տուաւ, հիմա Աւստրիա ու Պրուշ՝ ատենց ապագայ որոշման մը վերաբերեալ, աս բաներս իր միաբանին, որ նախ՝ Պրուշ Հէսսէն-Գասսէլի մէջ կայարքնարին բերած զորքին ամենուին արտելը չունենէ, եւ ասոր համար հարկաւոր եղած հրամանները Գասսէլի մէջ գտնուած իր զորավարներուն խրատէ, որ իրենց բանած իրաւանի անցքերն ապատ թողուն։ Աւստրիայի ու Պրուշի կառավարութիւններն իրենց գաշնակիցներուն միաբան հաստատութեամբը կայսրնտակը յարդարեն հաստատութիւն տալու որ իր զորքն ու վաշտ մը պրուշ զորք Գասսէլի մէջ մնայ՝ հանդարտութիւնն ու կարգաւորութիւնը պահելու համար։ Երկրորդ՝ Աւստրիան ու Պրուշի իրենց գաշնակիցներուն հետ խոսակցելէն ետքը՝ որչափ որ կարելի է նէ շուտով՝ դէպ ի հոլշտայն միաբանութեան գործակալներ խրատեն, որոնք գերմանական դաշնակցութեան ոտուտիւ Հոլշտայնի կառավարութիւնն պահանջեն՝ որ թշնամութիւնները դադրեցնէ, զորքը Ալտոնա գետէն ասդին քաշէ, ու հիմակուան զօրքին երկու մասին մէկը պահելով՝ մէկայ մասը դրսէ։ Եւ թէ որ չանայ՝ սպառնան որ աս երկու կառավարութիւններն իրենք աս որոշումը կը գործադրեն։ Ասոր հակառակ՝ երեսի կառավարութիւններն ալ անանկ աշխատին որ Տանիմարկայի կառավարութիւնը Շլեզվիկի գրաւութեան մէջ հանգարտութիւնն ու կարգաւորութիւնը պահելու համար հարկաւոր եղածէն աւելի զօրք չդնէ։

Դ. Պատգամաւորաց կամ գեսպանաց խոսակցութիւնները անդադար Ցրեզլայի մէջ պիտի՞ ըլլան։ Հրատարը միարանութեամբ Աւստրիայէն ու Պրուշէն պիտի՞ երթայ, անանկ որ խոսակցութիւնները Դիեթմարսի կէսին պիտի՞ կարենան սկսիլ։

ՊԵՐԼԻՆ, Պերլին, Դեկտեմբերի 4։ Կառավարութիւնը խորհրդանոցին մինչև Յունուարի 8 դարձիլը՝ բոլոր կառավարութիւնները ծանոյց։ Ես բանս՝ ինչպէս Պրուշի նոր լրագիրը կ՚ըսէ, ժողովրդեան վրայ ազդ ազդեցութիւն ըրաւ։ Տերութիւնն ամէն կողմանէ թագաւորին յարգանքութիւն մը տայ կ՚ուզէին, որուն մէջ կառավարութեան վերջին գործերուն համար շնորհակալ պիտի՞ ըլլան, եւ թագաւորը պիտի՞ ապահովցնէն որ ժողովրդեան մեծ մասը՝ Պր. Մանտպրիկ պրոշոնէին հիմակուան բռնած քաղաքականութեան ճամբուն վրայ շատ հաճ է։ Խորհրդանոցին գոցուելուն վրայ Դիէրնական նորաֆաշէն բառած լրագիրն այսպէս կը խօսի՝՝ Թագաւորական հրամանաւ խորհրդանոցը գոցուեցաւ։ Տերութիւնն աս լուսոր ընելու սոսկալի է, որովհետեւ մեծ լոյս ունի որ նոյնչափ ժամանակուան մէջ Գերմանիայի գործերուն այնպէս կարգի կը դրուին, որ ազգին բաղձանքն ու ակնկալութիւնները կը լեցուին եւ կասկածները կը վերնան։ Գերմանիայի մեծ տերութիւններուն Ցրեզլաս ընելու ժամանակը դրուած է։ Ամէն ոք մեկը պահելով՝ մե

պաշտօնի ազատութիւնը կամ բոլորովին ջնջուած, կամ սեղմուիսան ըրած սնանելոր յարիշատութիւնները շատ ճնշուած է։ Քաղաքական կամ իսան ամուսնութիւնները, սեղմուիսան տուած օրէնքներովը, ազնուական հաւատարմութեան ու զանակոյ կրօնութեան կարգն աւրած ջնջած են։ Ուղղափառաց հակառակ լրագիրները՝ ամէն իրաւունքներն ու յարգաւորութեան սահմանները ոտքի տակ առնելով, շարաշար գրգռութիւններով քահանայական կարգին եւ ուղղափառ կրօնին դէմ՝ կը զենին։ Ցոյց կրնուիսիր աշխարհակալացած է։ Ընտանիքն, հասարակութիւն ու կրօնը՝ իրենց իրաւունքին զրկուած են։ ուսմանց տեղութիւնն ու հոգը՝ քաղաքական, ընկերական, քրիստոնեութեան հակառակ ու գաղտնի ընկերութիւնց անգամներուն յանձնուած է։ Հասարակամարտական սկզբունքներով եկեղեցւոյ ինչքերն՝ իրենց օրինաւոր տերերուն ձեռքէն յափշտակուած, ու Ս. Ալեքսանդրոսի լեռն իսկ կողոպտուած է, որմէ ոսոյնաւոր ոսկեղենութիւնն ալ վրանդի մէջ կ'էլլայ։ Իսկ ասոնց գէմ բողոքելու իրաւունքը մերժուած է։ Գրոպոլուրի նահանգին եպիսկոպոսն ոտքոտուած, կալանոյը գոյուած, հոգ աւարձուները մնեռուած, եւ եկեղեցական ինչքերը ծախուած, ամէնը աշխարհական հանդէսներու փոխուած, եւ վանականներն ալ մերժուած են։ Ինչ-ասուած կ'երեւայ որ այսչափ անհամար չարիք ուղեղութիւնները մէկ պզտիկ գաւառ մը այսչափ ճնշէ։

ՕՍՄԱՆԵՐՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

Օրթոդոքսաց Էնֆրայեալ լրագիրը 'ոգեմիների 8ին ասուած թերթին մէջ պատկաս կը գրէ։ "Քիչ մը հարը ամէն ժկիթիներու եւ եկեղեցիներու մէջ հրամայական մը պիտի կորդայուի, Բայց ու կեսուոյ անուանակոչութիւնները միրցներու համար։ Տերութեան հպատակ ամէն քրիստոնեաները՝ Ցանկաց ունեցած ու վայելած ամէն արտոնութիւնն ու իրաւունքները պիտի՞ որ վայելեն։ Նոյնպէս տուքիրն ալ հաւասարապէս պիտի՞ վերարուին։ Քրիստոնեաներէն զորք առնելն ալ արգիլուած է։ Յոյները, Հայերն ու Հրեաները դիւանական մնա մը պիտի կացուցանեն եւ թէ քաղաքական թէ դիւանական բարձր պաշտօններու ալ ընդունակ պիտի՞ սեպուին։"

Պոլսոյ։ Օնմէն, Դեկտեմբերի 7ին Էրեկ Պեյկրատի կուսակալ Մեհմէտ Գազի Փաշան եւ Սիրուիայի Գարակիորկէմիչ իշխանը դիշաւոր ընդունեցան, որոնք կ'ըսեն թէ Իսմէր Փաշան Պասենիցի ապստամբները զարկաւ ցրուեց ու զենքերնին թող տալու պարտաւորեց։ Խռովարարները ներուն խնդրեցին, եւ Իսմէր Փաշան ալ մեծ ոգեւոր Սուլթանէն ընդունելու երաշխաւոր եղաւ։ Ան գէպքը նաեւ Զարայէն հեռագրով եկած լուրերը կը հաստատեն, ըսելով թէ ապստամբներէն 600 հոգի գերի բռնուեցան, 700—800 հոգի սպաներով գաշի վրայ մնացին։ Ուրաք Փաշային զրկեն ալ, որն որ պատեհ Ժամանակ նաւա գետէն անցաւ, յաղթութեան շատ գործակից եղան։ Կրնան թէ ապստամբութիւնը Պոսնիայի մէջ կատարեալ զսպուեցաւ եւ զսպիչը՝ միայն Մոսկար մնաց։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ԱԿԱՆԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ա—ոգեալ ու Ա—ոգոսի Հայերէն։
(Հայոց նախնութիւն։ Յիս Թիւ 48։)

ԿԵՐԱՍ եւ Պաշպարով քաղաքներուն մէջ Դրամիրանիայի Հայոց գիւղ կերպով տեղաւորուելն ետեւ, իրենց գլխաւոր զբաղմունքը սկսան, որ է վաճառականութիւն։ Ասոնք իրենց ազգ եւ հաւատարիմ փարմանդրոնն Աւարիայի բոլոր վաճառականաց, տերանաւորաց եւ գործարանատերաց առջեւ շատ մեծ վարկ (էրեսէն, ԷՒՆՈՒ) ու վստահութիւն ունեցան, այնպէս որ՝ ինչպէս ակնատես մարդիկ կը պատմեն, տարեւ տարի աս Հայ վաճառականներուն Վիեննա, Լէյբիս (ԼԷՅԼԷՔ) եւ ուրիշ առեւտրի քաղաքներ գացած առեւտրին եղեռ օրինակի ազգաւ 200,000 արծաթի ֆիորինի ապրանք կը գնեին, բաւական էր որ միայն կնոջ խոսք մը ճարեին։ Իսկ մեծագոյն ապրանքին համար ամէն մարդ ունոյ հաւատարմութեան ու պատուաւորութեան վրայ վստահելով՝ սիրով յանձն կ'առնուր, որ առանց վճարելու առնուն հետերնին տանին եւ երկրորդ տարի գարձած ատենին վճարեն։ Ան հարմարութիւն ու վարկը Դրամիրանիայի Հայ վաճառականներուն յիշատակին ու իրենց ազգ վարուելնն ատաւ մեծ պատիւ է եւ, ուրիշ տեղերուն Հայազգի վաճառականացն ալ նմանելի չբնաղ օրինակ մը։ Ազգային հաւատարիմ ընթացքով եւ անխոնջ ժրութեամբ քիչ ատենուան մէջ Դրամիրանիայի Հայազգիք շատ յառաջ գացին ու հարստացան։

Ասոնց գլխաւորներուն քանիը մինչ ալ հոս ապրելնի կորգաւ կը գնեն, ուր յատաջ գրուած անունն է իրենց ազնուականութեան անունը կամ մականունը, իսկ եւ թէ եկածը մերուութեան անունները են, որոնց քովն պզտիկ գծերուն տեղ մականունները աւելցնելու է։

Բաղդանդիուշ։ Աբրահամ —։

Բաղդասարեան։ Թորոսիոս Թորոս — 1758։

Ռէգրաշ.բս։ Գրիգոր — 1832։

Բիլինդար։ Ղուկաս եւ Աստուածատուր (Պոկատան) — 1737։

Գաբուխով։

Գասպար։ Նիկոդոս 1761։

Գարաշէտի։ Խաչատուր (Գրիշմոֆ), Նիկոդոս եւ Պուկաս — 1749։

Գէորգիս (Գիւլէր)։

Գիշ։ Գրիգոր։ Ղուկաս եւ Յակոբոս* — 1760։

Գրիշմոֆ կամ Եղարդիր։ Սիմոն եւ Նիկոդոս — 1760։

Դանիէլ (Տանիէլ)։ Թէոդորոս, Ներսիսա եւ Պօղոս — 1725։

Եղարդ։ Աստուածատուր (Աստուատ) — 1847։

Լոյդարդիր (վերանէն դուռ)։ Խաչատուր — 1760։

Զաքարիա Յովանէս Յովհաննէսի 1750։

Թէոդիկ (այսինքն Թիւրք)։ Թէոդորոս — 1756։

Խսէգուց (Issekucz)։ Անտոն եւ Գրիգոր — 1760։

Խսէգուց (Isseckutz)։ Միքայէլ — 1758։

Լոզար։ Յովհաննէս — 1746։

Լասարիդի կամ Լոզով։ Իսահակ — 1712

Լասարիդի։ Աստուածատուր (Տէոտատ) — 1758։

Լոզաչ։ Ղուկաս, Ղազարոս եւ Իսահակ — 1760։

Դուսան (Czárán)։

Կոմիկ։ Յովհաննէս եւ Թէոդորոս — 1760։

Կարամէ։ Խաչատուր — 1760։

Կարամէյ։ Խաչատուր — 1761։

Հանդամիր Յովանէս Յակոբոյ։ 1762։

Հոլոշի։

Մարդոմիչ։

Մարդոնիի։ Խաչատուր — 1762։

Նամաշ։ Խաչատուր, Իսմանուէլ եւ Յակոբ — 1753։

Շիմոյի։ Ղուկաս եւ Յովսէփ — 1760։

Շիմոյի։ Թէոդորոս, Մարտինոս, Իսահակ եւ Յովսէփ — 1760։

Չիբի։ Թէոդորոս — 1760։

Չոմլաք։ Նիկոդոս — 1762։

Պալիա։ Մարտինոս եւ Պետրոս — 1760։

Պոկատանիի։ Գաբրիէլ — 1760։

Պոչանի։ Յովհաննէս — 1762։

Ռոպ։ Յակոբոս — 1762։

Սարոգան։ Դաւիթ, Յովհաննէս, Մարտինոս եւ Ղուկաս — 1760։

Եկեմբէկէրի։ Խաչատուր — 1760։

Վէրզար Մարտինոս — 1760։

Վէրզար։ Ակէքսանդր — 1760։

Վիկտ։ Աստուածատուր — 1760։

Տիէրիմեանիի (Gyértyánfi) ** Դաւիթ եւ Յովհաննէս —։

(Մնացածն ուրիշ անգամ։)

Ի ՇԱԿՈՒՆ

Ջրաբարմանութիւն։

Ինչպէս մը անգամ գրած իրենցմէն մէջ անոգոս բան յիշած ենք, որ ջուրն ուրիշ դիրքերուն մէջ մանելէն զատ ինքն առանձին ալ կեղ է եւ շատ յաւեր ու հիւանդութիւններ գրամանելու կը գործածուի։ Ան անգամ կ'ուզենք աս նիւթիս վրայ առանձին յոդուածով մը խօսիլ։

Ձիէ մեր միայն վերջին Ժամանակներուն եղեւեղի բժիշկները, հապա Դեռ, Հնոց մէջէն ոմանք ճանչցած էին ջրոյն աս բարերար օգտութիւնը, բայց մինչեւ աս վերջին քանի մը տարիները կամ բոլորովին անգործ մնացած էր եւ կամ շատ քիչ գործածուած։ Պրիզնից անուամբ գեղջի մը աս ջրին նշանաւ որ կրնանք ըսել բոլոր աշխարհը տարածեց ջուրն իբրեւ ընդհանուր գեղ շատ տեսակ հիւանդութիւններ դարմանելու, ուստի եւ. ինք կրնայ իրաւամբ Հայոց ջրաբարմանութիւն (Hydrothérapie) անուանուիլ։ — Ան անուանի մարդը ինչպէս ըսինք՝ գեղջուկ տղայ մըն է, որն որ Աւստրիական Սիլէզիայի Լրպէնիկ գեղաքաղաքը ծնաւ։ Երիտասարդութեան առնոր գեղջկական զբաղմունքներով անցուց։ Բայց թէպէտ եւ. ամենեւին ուսում ստացած չէր եւ հոգեւ. կարդալ գրել գիտէր, սակայն շատ առիթներու

* Անանկ էր Գիշ գնդապետն ալ, որն որ մերթն խառնիմեանց մանուկից գտանուելով՝ գրացանով տարաձեռնեցաւ, որուն վրայ անս լրագրիս անցեալ տարուան 43երորդ թիւին Աւարիայի հատուածն ու աս տարուան 23երորդ թիւին ազգային հատուածը։

** Ան մականունս բան հայերէնն է ճրագնոց, որուն վրայ հոգեն կը խօսինք։

մէջ իր բնական տարածքը կը յաջողէր, մանաւանդ գեղջկներուն եւ. ճամբորդներուն անառուներէն եւ երբեմն երբեմն նաեւ մարդիկները գլխաւորապէս ջրով գարմանելով։ Առաջ կամաց կամաց սկսաւ առնուն երլլել, բայց բուն ջրագարմանութեան տարածին փորձն իր անձին վրայ բրաւ։ Կատաղի ձի մը փրէնիցին կէց մը գարնելով՝ գետինը ձգեց եւ կուռաց անիւը վրայէն անցնելով՝ կոզերը սատակ դեռաւոր։ Այս վիճակին մէջ առին զինքն տանիլն տարին, եւ թէպէտ քաղքէն եկող երկաւ բժիշկները բժշկուելուն յոյս տուին, բայց բոլոր որ բոլոր կենդանին մէջ խեղ կը մնայ։ Ասոնք երթալուն պէս՝ փրէնիցից անկանիլն եղաւ, եւ. կողերը կոցածին չաւ շոկելն եւաւ՝ սկսաւ վրան պաղ ջրով լսոթ դնել, միանգամայն քիչ քիչ պաղ ջուր խմել։ Կարճ խօսքով լմընցնելու համար՝ հինգ վեց շաբաթ առ գարմանն յառաջ տանելով՝ չէ թէ միայն առողջացաւ, հապա նաեւ վրան խեղուածներուն ամենուին նման մը չմնաց։

Այս արտարոյ կարգի եւ դրեթէ հրաշալի բժշկութեան լուրը շուտ դին տարածուելով՝ կամաց կամաց սկսան ամէն կողմանէ հիւանդ կամ խեղ մարդիկ իրենց վրայէ, որով եւ. առ մեր գեղացին մեկէն իմանալ ինք զինքը բժիշկ եղած գտաւ եւ. սկսաւ գարմանել։ Իրաք ալ շատերը մեծ սիրաւ կը տեսնէին։ Ա բաները շարք. 1821ին կ'ըլլային։ Բժիշկներն առ իր ստացած հմտութեան վրայ նախանձելով՝ ուզեցին սերութեան ձեւերով խարեանել, բայց տեսութեան ընել տուած քննութիւնները գրիգնիցին նպաստաւոր եղլալով, ինք չէ թէ միայն իր բժշկութիւնը շարունակեց, հապա նաեւ. տարբեր եղան խակղեան բացած դարմանոցն եւսեւէ եւսեւ խիստ ընդարձակել։ Ջրագարմանութեան ձեւերը զարնելէն շարք. 1830ին, գլեմիէ միշտ 60 հոգւոց չափ հիւանդ կ'ունենար։ 1835ին՝ նոյն թիւը 350ի հասած էր, իսկ 1840ին՝ 1500ի։ Բայց որովհետեւ ինք կ'ուզէ միշտ ամենուն ազէկ հոգ արարձութիւն ընել եւ ըստ պատշաճի դարմանել, անոր համար նոյն ժամանակէն եւսեւ՝ ամենուին յանձն չառաւ. տեղը մեծցնել եւ աւելի հիւանդ առնել։ Եւ թէպէտ իր դարմանած մարդիկներէն ամենուին սատակ վարդհանցներ, ի վերոյ այսր ամենայնի հիմնարարեալ հարատութեանց եւ մեծամեծ կարգաւորութիւն է։ Ցաւալին միշտ իր զարգ. ու անդրանիկ ընտանիքին մէջ խեղ կը մնայ։ Ասոնք երթալուն պէս՝ փրէնիցից անկանիլն եղաւ, եւ. կողերը կոցածին չաւ շոկելն եւաւ՝ սկսաւ վրան պաղ ջրով լսոթ դնել, միանգամայն քիչ քիչ պաղ ջուր խմել։ Կարճ խօսքով լմընցնելու համար՝ հինգ վեց շաբաթ առ դարմանն յառաջ տանելով՝ չէ թէ միայն առողջացաւ, հապա նաեւ. վրան խեղուածներուն ամենուին նման մը չմնաց։

Այս արտարոյ կարգի եւ դրեթէ հրաշալի բժշկութեան լուրը շուտ դին տարածուելով՝ կամաց կամաց սկսան ամէն կողմանէ հիւանդ կամ խեղ մարդիկ իրենց վրայէ, որով եւ. առ մեր գեղացին մեկէն իմանալ ինք զինքը բժիշկ եղած գտաւ եւ. սկսաւ գարմանել։ Իրաք ալ շատերը մեծ սիրաւ կը տեսնէին։ Ա բաները շարք. 1821ին կ'ըլլային։ Բժիշկներն առ իր ստացած հմտութեան վրայ նախանձելով՝ ուզեցին սերութեան ձեւերով խարեանել, բայց տեսութեան ընել տուած քննութիւնները գրիգնիցին նպաստաւոր եղլալով, ինք չէ թէ միայն իր բժշկութիւնը շարունակեց, հապա նաեւ. տարբեր եղան խակղեան բացած դարմանոցն եւսեւէ եւսեւ խիստ ընդարձակել։ Ջրագարմանութեան ձեւերը զարնելէն շարք. 1830ին, գլեմիէ միշտ 60 հոգւոց չափ հիւանդ կ'ունենար։ 1835ին՝ նոյն թիւը 350ի հասած էր, իսկ 1840ին՝ 1500ի։ Բայց որովհետեւ ինք կ'ուզէ միշտ ամենուին ազէկ հոգ արարձութիւն ընել եւ ըստ պատշաճի դարմանել, անոր համար նոյն ժամանակէն եւսեւ՝ ամենուին յանձն չառաւ. տեղը մեծցնել եւ աւելի հիւանդ առնել։ Եւ թէպէտ իր դարմանած մարդիկներէն ամենուին սատակ վարդհանցներ, ի վերոյ այսր ամենայնի հիմնարարեալ հարատութեանց եւ մեծամեծ կարգաւորութիւն է։ Ցաւալին միշտ իր զարգ. ու անդրանիկ ընտանիքին մէջ խեղ կը մնայ։ Ասոնք երթալուն պէս՝ փրէնիցից անկանիլն եղաւ, եւ. կողերը կոցածին չաւ շոկելն եւաւ՝ սկսաւ վրան պաղ ջրով լսոթ դնել, միանգամայն քիչ քիչ պաղ ջուր խմել։ Կարճ խօսքով լմընցնելու համար՝ հինգ վեց շաբաթ առ դարմանն յառաջ տանելով՝ չէ թէ միայն առողջացաւ, հապա նաեւ. վրան խեղուածներուն ամենուին նման մը չմնաց։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ

Ոչիներուն պատերազմն Աղուսաձ է։

(Շարունակութիւն սա վերջ. 8ին թիւ. 45 եւ 48։)

Ընդհանուր փոխատարութիւնները ժամանակ մը շատ ուռուցեալներու մէջ քարկոծեցան եղաւ՝ ուզած անդիրենին հասան։ Խնդիր Պիանդան ան սահմանին ոչայլած ու լրացեալ էր, որ ոչ շէր կրնար քալել։ Դերը տան դուռը գարնեցաւ։ Ո՞վ է, ինչ կ'ուզէս, հարցուցին ներսէն։ Դերը ճանչցաւ որ էրզրումի ձայնն է եւ. ուրախութեամբ մը պատասխանեց. "Շուտով բաց, Աղուսաձ, քու Բարիզիցիներդ եմ, շուտով բաց։ Աղուսաձ առանց ոչնագ վրաձ բանալու, անկանելն յուսալեց, եկաւ գուռը բացաւ. երկու եղբարքը իրար տեսնելէն յետոյ՝ մէկը մէկուին պարանոցն եւ ուրախութենէն լացին։

Դերն մէկուցին Աղուսաձին գինիկը ճրագ վառէց, ու ամենքը խաղալ մտան։ Դերը գիպանդան յուսալեցնելով՝ Սիրելի եղբայր, լաւ, ասիկոյ մեր ախիսկը Պարսն կատարելոյին ազէնին է, որն որ պատճառ. եղաւ առանց գիշեր ատեն գլուխ այլեցութիւն ընելու։ Կ'ապաշեմ որպէս ոչ ոչ մարդ է, եւ ես Օրիպէն եղանակներս. խոսուեցեան չէ վարուած։ Աղուսաձին գինիկը կրակը վառեց. եւ. գիշ մը ուսելու բան բերաւ. իսկ Բարիզիցիներս սկսաւ իր պատմութիւնը պատմել։

Ընտ ուղէր, բարս, խօսքս երկարցնել, սուրբ երկրին մէջ ասիէ երկու ասորիներու պատահած բաները պատմելով. անոնց վրայ մանրամասն խօսելս սիրիր անդամ՝ աւելի յարմար ժամանակ կ'ունենանք։ Մեր պանդխտութեան երրորդ տարին Պր. Ռոնուշէին Ցաղկաց ձեռք գերի իմնու. եւ ալ առանձին իրաց տայ. լուսելով իմ սէրս, որպէս զի պատերազմներու ժամանակները չէի բաժնուած, նոյն պերութեան վիճակը յանձն տուի. սատի եւ. երկաբնիս ալ գերիի պէս ծառայեցանք։

Խաղաղ դեր դնող Ցաղիկը՝ շատ ազէկ մարդ էր եւ ինձի մեծ սէր կը յայտնէր. բայց ան սէրն աւելի մեծցաւ հետեւեալ պատճառին համար։ Օր մը վագր պատրաստ. դացած բլլալով՝ սատակ վիրաւորուեցաւ. եւ զանազան ապէզանիներու շինելով զինքը դարմանեցին, եւ. Աստուծոյ օգնութիւնը մեր հարեւանի ապատեցի։ Ա մարդս ջերմեռանդութեան համար՝ դեռ թիւրէս դերութիւնէն ապատեց, բայց կ'ուզէր որ ատոր մէջ մնամ։ Իսկ իմ խելքս միայն տիրոջս վրայ բլլալով՝ չուզեցի հոն մնալ. միայն դրի որ ատրին ամենին պարարիմ, զինքը փնտուեմ։ Բարի տաղիկը, որն որ մինչեւ կ'իրեր իմ իր կնոջին ապատերաւ համար՝ ոչչոգի բան տայ նէ ալ, չկրնար բան բաւականին հատուցում ընել, շատ ազնիւ բնծաներ տուաւ, որոնք կ'ուզէին իմ սէրս ապատերս դարձնել. միայն թէ ուր բլլալը չէի դիտեր։

Լրտեսին ասեն պարապ սեղ փնտուելէն եաքը՝ վերջապէս գտնուած տեղն խնդալ, եւ. առանց յապաղելու՝ ճամբայ ելայ դէպ ի ան կողմերը։ Ճամբան Ադիրիկէ անապատներուն մէջ, երբ որ Գահիրէի մոտեցած էի եւ. քիչ մը եաքը տեսս տեսնելու. եւ սպասելու, յուսալ կ'սպասնոյին, մէջ մ'ալ փնտիս առապանիներ դարով՝ բոլոր ունեցածներս առին կողոպտեցին։ Հասայ Գահիրէ, Պր. Կասպարեանի գաղ, բայց ինչ տաս, միայն չտեսնէ, որ զինքն ապատեմ։ Զիս աւելորդն վրայ շատ տրտնջաց. իր ապատութեան յոյսը բոլոր իմ վրա դրած էր։ Ոչերկարէս որպէս զի ես Խարիա գաղեցաւ ու հոն սատակ ժողովրդի՝ նորէն Գահիրէ երթամ, զինքը ապատեմ։ Համրայ ելլելու օրս նոյնիսկ մ'ալ սատանայն, որ իր տիկնոջը բերեմ, որն որ դեռ կենդանի կը կարծէր։

Շատ վատութիւններու եւ. դժուարութիւններու յաղթելով ու սրտանց հայր մեր ապրելով՝ նաւահանգիստ մը հասայ, որ բոխարեմ Հեռուս դարձ մը էր։ Դատարան ապաշնորհ բնդունելով՝ յանձն առաւ. որ դիս ձրի մկատեր։ Հեռուս՝ բարեկամ մը դրիչ մը սատակ տուաւ, եւ երկիկ սա տեղերս Հասայ։

Պր. Ռոնուշէին ընտանեաց վրայ ունեցած առէջ լուրս շատ տարտնջի եղաւ ինձի։ Ասատանն մեղաւոր քամ Օրիպէն պատահեցայ, եւ մերը մեռնին խնդալ։ Քիչ մը եաքը գրեցին ալ. Պր. Օրլանոյին հետ ուզեցի խօսիլ։ Ընտ որ ձեռք հիւանդ է, եւ գիս տեսնելու ունար ինկանը տարին։ Ամենուն հիմա պատմածներս ամենն ալ մեկիկ մեկիկ իրեն պատմեցի, ու խօսքս հատուցի ընելս. հատարը, որ Պր. Կասպարեան դիս խարած է, հանելու տեղ իր տիկնոջը գրած նամակը տուի։ Կոպարեան ու քանի մը բարեկամներ եաքը, ինձի պատմածիդ դէս սուտ պատմութիւն մը յարմարցնելը, տանել նամակ մը ձեռքդ ելլելը դժուարին բան չէ, բաս։ Սակայն երիցին լաբերը մեզի շատ ուշ կը հասնին, եւ անատոյգ բաներ են. խաչակրաց արշաւանքը շատ խարեալ մնալիկ տարիի եղաւ իրենց խարեութիւնն ազէկ բանեցնելու։ Ցիկին, բարի, զարգանդիդ կրնայ ըլլալ. բայց ես խարեալ չեմ։ Ընտանեաց տասնամեայ դերութիւնն ալ դիւրաս հիմնալ։ Ինչպէս տարի կոյ որ ես ան կողմերս բաժնուած եմ, բայց դեռ գիտեմ է որ շատ մարդիկ գտնուին որ դիս ճանչնան։ Ինչ Պր. Ռոնուշէին տանն ծառայութիւն մը հասայ վրայ, ինչպէս։

Լաւ է, բաս, կը հասամ, բայց այսպէս ասելն չիտոյ, վասն կը խօսինք, վասն կը հարցամ։ Հիմակս հիմա գրեց որ ուրուրակներէն մէկը խաբեմ, որ դիշերը հոն տեղնեմ։

Ընդամենը մեռնիլ, երբ որ տեսայ որ դիս անանկ տեղ մը կը դնէ, որն որ բանտի տեղ կը ծառայէր, դարձեալ բոլ վրաս ապահով չբլլալուն համար կ'ըսէ։ Ինչ եւ իցէ՝ ծառայ մը կանչեց, ուսանէն ի փոր բան մ'բաս, որ ինձի պատուիրեց որ անոր հետ երթամ։ Առանց բան մը զարնելու հետզհետէ. ինչպէս որ թիկնեցս դիս աշտարակին մէջ ալ դնէր, եւ կրնայի ազատիլ։ Երկու դռներուն ճամբայ գիտէի, որոնք ապահով էի որ ան ատաղ ու նոր բնակիչները չէին ճանչնար։ Դուռան առաջ դիս աշտարակը տարաւ եւ ապէկ մը կրկին կրկին վրայէս դարձեալ գնաց։ Մէյ մ'ալ կեր գիշերուան մոտ եկաւ, ինձի կերակուր բերաւ։ Լաւ գալէն յետոյ՝ եւ տարէն փորձած էի գանելու մէկը՝ որն որ անտառ կը հանէր եւ. ձեռքս վրան դնելուս պէս՝ լացուցեցաւ։ Ծառային եկած տանիս քնանալ ձեւացուցի, ու բան մը չկրցաւ իմանալ։ Այս դիշերն անցնելէն եաքը մեկայ զուարճ ալ՝ որ նեղ ճամբան կը հանէ, փորձեցի բանալ. խոկրան չէ մը դեմ կեցաւ, բայց եաքը ան ալ բացուեցաւ։

Մինչեւ գրած էի որ ան դիշեր Պիանդան տուն նեմ փոխեմ. բայց չէի կրնար ուզածս հանիլ, ինչպէս որ եւ ոչ անոր խարդը դիտէի։ Երբ որ տարի վրայ ինչ իրենց կը մնանէի, տեսայ որ նեղ ճամբուն ծայրը աշտարակ մնանելս գրան քով լայն մը կայ։ Անմիջապէս նոյ դարձայ՝ որպէսզի բանալ, կասկածելով որ դարձ տանաբիներ դիս մեռցնելու. հանեցի մարդ մը խաբած ալ լայ։ Մէյ մ'ալ լսեցի որ կեռ ձայն մը կանչեր ընելով թիւ պատուհանը։ Ա ալ ոչ ոչ, ինչ ոչ ոչ։ Ամենքս ալ դարձ հանեցի։

Խաղաղ դեր դնող Ցաղիկը՝ շատ ազէկ մարդ էր եւ ինձի մեծ սէր կը յայտնէր. բայց ան սէրն աւելի մեծցաւ հետեւեալ պատճառին համար։ Օր մը վագր պատրաստ. դացած բլլալով՝ սատակ վիրաւորուեցաւ. եւ զանազան ապէզանիներու շինելով զինքը դարմանեցին, եւ. Աստուծոյ օգնութիւնը մեր հարեւանի ապատեցի։ Ա մարդս ջերմեռանդութեան համար՝ դեռ թիւրէս դերութիւնէն ապատեց, բայց կ'ուզէր որ ատոր մէջ մնամ։ Իսկ իմ խելքս միայն տիրոջս վրայ բլլալով՝ չուզեցի հոն մնալ. միայն դրի որ ատրին ամենին պարարիմ, զինքը փնտուեմ։ Բարի տաղիկը, որն որ միայն կ'իրեր իմ իր կնոջին ապատերաւ համար՝ ոչչոգի բան տայ նէ ալ, չկրնար բաւականին հատուցում ընել, շատ ազնիւ բնծաներ տուաւ, որոնք կ'ուզէին իմ սէրս ապատերս դարձնել. միայն թէ ուր բլլալը չէի դիտեր։

Լրտեսին ասեն պարապ սեղ փնտուելէն եաքը՝ վերջապէս գտնուած տեղն խնդալ, եւ. առանց յապաղելու՝ ճամբայ ելայ դէպ ի ան կողմերը։ Ճամբան Ադիրիկէ անապատներուն մէջ, երբ որ Գահիրէի մոտեցած էի եւ. քիչ մը եաքը տեսս տեսնելու. եւ սպասելու, յուսալ կ'սպասնոյին, մէջ մ'ալ գիտեմ աւարակներ դարով՝ բոլոր ունեցածներս առին կողոպտեցին։ Հասայ Գահիրէ, Պր. Կասպարեանի գաղ, բայց ինչ տաս, միայն չտեսնէ, որ զինքն ապատեմ։ Զիս աւելորդն վրայ շատ տրտնջաց. իր ապատութեան յոյսը բոլոր իմ վրա դրած էր։ Ոչերկարէս որպէս զի ես Խարիա գաղեցաւ ու հոն սատակ ժողովրդի՝ նորէն Գահիրէ երթամ, զինքը ապատեմ։ Համրայ ելլելու օրս նոյնիսկ մ'ալ սատանայն, որ իր տիկնոջը բերեմ, որն որ դեռ կենդանի կը կարծէր։

Շատ վատութիւններու եւ. դժուարութիւններու յաղթելով ու սրտանց հայր մեր ապրելով՝ նաւահանգիստ մը հասայ, որ բոխարեմ Հեռուս դարձ մը էր։ Դատարան ապաշնորհ բնդունելով՝ յանձն առաւ. որ դիս ձրի մկատեր։ Հեռուս՝ բարեկամ մը դրիչ մը սատակ տուաւ, եւ երկիկ սա տեղերս Հասայ։

Պր. Ռոնուշէին ընտանեաց վրայ ունեցած առէջ լուրս շատ տարտնջի եղաւ ինձի։ Ասատանն մեղաւոր քամ Օրիպէն պատահեցայ, եւ մերը մեռնին խնդալ։ Քիչ մը եաքը գրեցին ալ. Պր. Օրլանոյին հետ ուզեցի խօսիլ։ Ընտ որ ձեռք հիւանդ է, եւ գիս տեսնելու ունար ինկանը տարին։ Ամենուն հիմա պատմածներս ամենն ալ մեկիկ մեկիկ իրեն պատմեցի, ու խօսքս հատուցի ընելս. հատարը, որ Պր. Կասպարեան դիս խարած է, հանելու տեղ իր տիկնոջը գրած նամակը տուի։ Կոպարեան ու քանի մը բարեկամներ եաքը, ինձի պատմածիդ դէս սուտ պատմութիւն մը յարմարցնելը, տանել նամակ մը ձեռքդ ելլելը դժուարին բան չէ, բաս։ Սակայն երիցին լաբերը մեզի շատ ուշ կը հասնին, եւ անատոյգ բաներ են. խաչակրաց արշաւանքը շատ խարեալ մնալիկ տարիի եղաւ իրենց խարեութիւնն ազէկ բանեցնելու։ Ցիկին, բարի, զարգանդիդ կրնայ ըլլալ. բայց ես խարեալ չեմ։ Ընտանեաց տասնամեայ դերութիւնն ալ դիւրաս հիմնալ։ Ինչպէս տարի կոյ որ ես ան կողմերս բաժնուած եմ, բայց դեռ գիտեմ է որ շատ մարդիկ գտնուին որ դիս ճանչնան։ Ինչ Պր. Ռոնուշէին տանն ծառայութիւն մը հասայ վրայ, ինչպէս։

Լաւ է, բաս, կը հասամ, բայց այսպէս ասելն չիտոյ, վասն կը խօսինք, վասն կը հարցամ։ Հիմակս հիմա գրեց որ ուրուրակներէն մէկը խաբեմ, որ դիշերը հոն տեղնեմ։

Ընդամենը մեռնիլ, երբ որ տեսայ որ դիս անանկ

ԹՐԻՄԱԼՓՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

ԱՂԵՒՈՐ, ԴԵԿՏՍՄԲԵՐԻ 14

Ամերիկայում 100 ընթացիկ թալէր՝	267	արծ.	ֆիզոր.	2 ոսկի
Ամերիկայի ընթացիկ 100 ֆիզորին՝	127	„	„	½ „
Լիսոնայ 300 Դասկան. լիրա՝	122	„	„	2 „
Լոնդոն 1 ֆունտ սթերլին՝	12.28	„	„	1 „
Համբուրգ 100 պանիս թալէր՝	280½	„	„	2 „
Ճենովա 300 նոր լիրա Բիւմ.	146	„	„	2 „
Մարսիլիա 300 ֆրանք՝	148	„	„	2 „
Փարիզ 300 ֆրանք՝	149	„	„	2 „
Ֆրանքֆորտ. առ. Մայն 120 ֆիզոր.	126½	„	„	3 „
Պոլիս (Գնիս. 10.) 856—858 փարա՝	1	„	„	31 որ։